

ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ

กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒

สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

การขับเคลื่อนสินค้าเกษตร อาหาร และพลังงานทดแทนจากสินค้าเกษตร เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติให้ความสำคัญ โดยมุ่งเน้นสร้างความเข้มแข็งและความสมดุลของภาคการเกษตร เพื่อให้การขับเคลื่อนสินค้าเกษตร อาหาร และพลังงานทดแทนจากสินค้าเกษตรของพืชเศรษฐกิจให้เกิดความสมดุลเข้มแข็งและมั่นคง รวมทั้งมีขีดความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืน อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศได้ในภาพรวม ขณะที่ความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร นับเป็นอีกสาเหตุหลักของความเสียหายในภาคการเกษตร โดยเฉพาะราคาสินค้าเกษตรในพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อย มีราคาผันผวนหรือราคาตกต่ำ จนเกิดการชุมนุมเรียกร้องจากเกษตรกรให้ภาครัฐเข้ามาบริหารจัดการดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับราคาสินค้าเกษตร เพื่อให้สินค้าเกษตรมีเสถียรภาพด้านราคา ส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรสามารถขายสินค้าเกษตรได้ในราคาที่เป็นธรรม และสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับภาคการเกษตร

สาเหตุของการผันผวนราคาสินค้าเกษตรพืชเศรษฐกิจทั้ง 5 ชนิด มีผลสำคัญมาจากสภาพปัญหาผลผลิตล้นตลาด ซึ่งมักจะเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาเก็บเกี่ยวพืชเศรษฐกิจนั้น และสภาพปัญหาผลกระทบจากราคาผลผลิตนั้น ๆ ในตลาดต่างประเทศตกต่ำ ประกอบกับสภาพปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ ผลผลิตต่อพื้นที่ต่ำ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงและส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสูง สรุปได้ดังนี้

1) **ยางพารา** มีพื้นที่ปลูกมากจึงเกิดสภาพปัญหาผลผลิตล้นตลาด และปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ รวมถึงผลกระทบจากตลาดรับซื้อที่สำคัญคือประเทศจีนที่กำลังขยายพื้นที่การเพาะปลูก จึงทำให้ผลผลิตยางพาราจากประเทศไทยมีราคาตกต่ำ รวมถึงความไม่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มมูลค่ายางพารา

2) **ปาล์มน้ำมัน** มีสภาพปัญหาต้นทุนการผลิตสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน และปัญหาการนำเข้าผลผลิตจากประเทศมาเลเซีย

3) **มันสำปะหลัง** มีสภาพปัญหาผลผลิตล้นตลาด และปัญหาจากความผันแปรตามตลาดซื้อขายของประเทศจีนเป็นสำคัญ

4) **ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์** มีสภาพปัญหาผลผลิตล้นตลาด ผลผลิตต่อพื้นที่ต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง การนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน และสภาพความผันแปรในความต้องการวัตถุดิบของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

5) **อ้อย** มีสภาพปัญหาผลผลิตต่อพื้นที่ต่ำ และผลกระทบจากราคาน้ำตาลทรายในตลาดโลก แนวทางการแก้ปัญหา และพัฒนาพืชเศรษฐกิจดังกล่าว เพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาผลผลิต เมื่อพิจารณาตามลักษณะของพืชเศรษฐกิจแต่ละชนิดมีแนวทางการดำเนินการที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) ยางพารา

- ควรมีการผลักดันให้เกิดการแปรรูปยางพาราสู่ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ
- ควรมีการเจรจากับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการประกันราคาขาย

- ภาครัฐต้องมีนโยบายเร่งรัดการใช้ยางในประเทศ แทนที่จะพึ่งพาการส่งออกเพียงอย่างเดียว
 - กำหนดนโยบายควบคุมการขยายพื้นที่ปลูกและมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตการผลิตให้สูงขึ้น
- กำหนดนโยบายการบริหารจัดการแรงงาน และสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างนวัตกรรมจากยางพาราให้มีมูลค่าเพิ่ม ควรมีการกำหนดเป้าหมายผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ รวมทั้งสนับสนุนการลงทุนของภาคเอกชนอย่างเต็มที่
- การจัดโซนนิ่งยางพารา
 - ควรเร่งรัดการจัดสรรงบประมาณให้อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคใต้ ที่ออกแบบให้สนับสนุนภาคเอกชน เพื่อพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์จากยางพาราและนำไปสู่เชิงพาณิชย์
 - ควรออกประกาศให้ชาวสวนยางทั่วประเทศหยุดกรีดยาง 6 เดือน เพื่อให้มีปริมาณยางในท้องตลาดลดลง เมื่อปริมาณยางลดลง ราคาจะสูงขึ้นตามกลไกตลาด และในช่วงที่มีการหยุดกรีดยาง ให้รัฐบาลดำเนินการดูแลเรื่องรายได้ของชาวสวนยาง หลังจากนั้นให้รัฐไปเจรจากับประเทศอินโดนีเซีย และมาเลเซีย ให้ร่วมกันหยุดกรีดยางกับไทย เพื่อให้ปริมาณยางในตลาดโลกลดลง แก้ไขปัญหาราคายางตกต่ำ
 - การปล่อยให้ยางเติบโตตามธรรมชาติ เป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพื่อให้ผลผลิตลดลง
 - รัฐต้องมีเป้าหมายอย่างชัดเจน ในการลดการผลิตจากที่ผลิตอยู่ครึ่งหนึ่งภายในระยะเวลา 10 ปีข้างหน้า และสนับสนุนทางการเงินเพื่อให้ชาวสวนยางประกอบอาชีพ SMEs เป็นการเสริมและทดแทนอาชีพชาวสวนยางเดิม
 - จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมยางพาราระดับชาติขึ้นในประเทศไทย โดยในนิคมอุตสาหกรรมจะต้องมีธุรกิจเกี่ยวกับยางพาราระดับชาติ 3 ประเภทดังนี้ ธุรกิจจัดซื้อยางพาราจากผู้ค้าและชาวสวนยางทั่วประเทศ ธุรกิจแปรรูปยางพาราเบื้องต้น และธุรกิจแปรรูปยางพาราปลายน้ำ

2) ปาล์มน้ำมัน

- การพัฒนาการผลิตน้ำมันปาล์ม การใช้ปาล์มที่มีผลผลิตสูงเหมือนมาเลเซียใช้อยู่
- ปฏิรูปการบริการจัดการปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ โดยการตั้งสถาบันนโยบายและพัฒนาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มแห่งชาติ (สนป.) แทน คณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (กนป.) เดิม
- การจัดทำร่างกฎหมายการพัฒนาปาล์มน้ำมันของชาติ
- การจัดการบริหารสต็อกน้ำมันปาล์มให้มีประสิทธิภาพ
- การปฏิรูปข้อมูลปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ

3) มันสำปะหลัง

- ลดการพึ่งพิงการส่งออกไปจีน ซึ่งสามารถผลักดันการส่งออกไปยังตลาดที่ยังมีแนวโน้มเติบโตได้ดี เช่น เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น เป็นต้น
- ควรให้ความสำคัญกับมาตรการการนำเข้าของจีนให้มากขึ้น โดยภาครัฐและเอกชนของทั้งสองประเทศควรหาแนวทางร่วมกัน เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตมันสำปะหลังเส้นให้มีคุณภาพดี ขนาดขึ้นของมันเส้นใหญ่ขึ้น และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการส่งออกมันสำปะหลังเส้น เพื่อลดปัญหาฝุ่นละอองที่เกิดขึ้นระหว่างการขนถ่ายสินค้า อันจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบท่าเรือ

- ควรส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มจากมันสำปะหลังที่เพิ่มขึ้น

- ควรสนับสนุนให้มีการใช้มันสำปะหลังเพิ่มขึ้นในการเลี้ยงสัตว์ และในอุตสาหกรรมอาหารที่มีอัตราการเติบโตสูง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นต่อรายได้สูง เพื่อลดความเสี่ยงที่ไทยต้องพึ่งตลาดจีนเป็นตลาดส่งออกหลัก

- รัฐควรมีนโยบายด้านพลังงานทดแทนที่ชัดเจนมากขึ้น

- ปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการจำหน่ายเอทานอลภายในประเทศ และการส่งออกเอทานอล โดยเฉพาะการส่งออกควรปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการส่งออกเอทานอล 95 ดีกรี

- ส่งเสริมและแนะนำการปลูกมันสำปะหลัง เพื่อให้เก็บเกี่ยวได้ในช่วงหลังเดือนมีนาคมแต่หัวมันยังมีเชื้อแป้งสูง

- สร้างตลาดซื้อขายหัวมันสดล่วงหน้า

- สนับสนุนให้มีความต้องการใช้หัวมันสดตลอดปี โดยเฉพาะการส่งเสริมภาคอุตสาหกรรม

- หามาตรการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ เพิ่มพื้นที่ปลูก และส่งเสริมนวัตกรรมลดต้นทุนการผลิต

- รัฐต้องปรับปรุงกระบวนการในการดำเนินโครงการรับจำนำมันสำปะหลัง เพื่อลดการรั่วไหลและการฉ้อฉล มีบทลงโทษพ้อค่า เกษตรกรและข้าราชการที่คดโกงอย่างจริงจัง

- สร้างตลาดการซื้อขายหัวมันสดล่วงหน้า 5-10 วัน ในท้องถิ่น โดยสนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรร่วมกับโรงงานแปรรูปก่อตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้า เป็นโครงการนำร่องในบางจังหวัด

- สร้างระบบข้อมูลภูมิอากาศ และเผยแพร่วิธีการเลื่อนการเพาะปลูกในพื้นที่ ซึ่งมีปัญหาน้ำท่วม วิธีนี้จะลดปัญหาเกษตรกรต้องรับชุดหัวมันในพื้นที่น้ำท่วมออกจำหน่าย

- สนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรและ ๖.ก.ส. ร่วมมือกันทดลองสร้างระบบจำหน่ายหัวมันในดิน โดยทำเป็นกลุ่ม มาตรการนี้จะช่วยลดการขาดหัวมันในช่วงต้นฤดูที่ราคาหัวมันค่อนข้างต่ำ และประหยัดต้นทุนการสต็อกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในโกดัง

- ควรมีการขับเคลื่อนให้มีการเสนอพระราชบัญญัติกองทุนมันสำปะหลังแห่งชาติ

4) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- ด้านต้นทุน ได้แก่ การพัฒนาเพื่อลดต้นทุนการผลิต เช่น ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน สนับสนุนชุดตรวจสอบดินแบบง่าย พัฒนาเทคนิคการคุมหญ้าเพื่อลดการใช้สารเคมี การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช/วัชพืชอย่างถูกต้องเหมาะสม การพัฒนาเครื่องเก็บเกี่ยวให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ การพัฒนาเครื่องหยอดให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

- ด้านผลผลิตภาพการผลิต การส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เช่น พัฒนาพันธุ์ที่เกิดเชิ้อร่น้อย การเก็บเกี่ยวตามอายุ หรือชะลอการเก็บเกี่ยวออกไปประมาณ 5 วัน และควรมีการพัฒนาระบบชลประทานให้ทั่วถึง รวมถึงกำหนดนโยบายสนับสนุนการเพาะปลูก

- ด้านการตลาด ได้แก่ การสร้างระบบการตลาดการค้าเมล็ดพืชทั้งตลาดกลาง และตลาดล่วงหน้า รวมถึงการส่งเสริมให้มีการผลิตในระบบข้อตกลงล่วงหน้า การพัฒนาการเพิ่มมูลค่าตลอดห่วงโซ่ การ

กำหนดเกณฑ์ราคาซื้อขายที่เหมาะสม และไม่ควรมีนโยบายแทรกแซงราคา เนื่องจากเป็นการบิดเบือนกลไกตลาด ทำให้ต้นทุนการซื้อสูงกว่าความเป็นจริง ส่งผลให้ไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศ ควรรักษาเสถียรภาพราคา โดยยังคงให้มีมาตรการส่งออกนำเข้าอย่างเสรีเหมือนในปัจจุบัน เนื่องจากการมีมาตรการอนุญาตให้ส่งออกจะเป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองในระบบตลาด และเพิ่มความต้องการในประเทศ ทำให้ราคาภายในประเทศไม่ตกต่ำจนเกินไป รวมถึงเกษตรกรผู้ผลิตและผู้ใช้ต้องร่วมมือกันเป็นเครือข่ายมากขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ภายใต้การร่วมกันกำหนดปริมาณความต้องการ คุณภาพ และราคาที่เหมาะสม และควรมีมาตรการอย่างเคร่งครัด ในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

- ด้านมาตรฐาน ได้แก่ การพัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกร ตั้งแต่การผลิตจนถึงการเก็บเกี่ยว การส่งเสริมการทำเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) การจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิต (บัญชีฟาร์ม) การจัดโซนนิ่งการปลูก โดยมีหน่วยงานเจ้าภาพในการดำเนินการกำหนดเวลาและพื้นที่ปลูก มีจังหวัดหรือกลุ่มนาร่อง

- ด้านการวิจัยและพัฒนา ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร และควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกร การพัฒนาพันธุ์ให้มีผลผลิตสูงและอายุสั้น เพื่อให้สามารถปลูกพืชตามได้ พัฒนาพันธุ์ให้มีความต้านทานเชื้อราที่เกิดจากความชื้นโดยการตัดต่อพันธุกรรม การวิจัยพัฒนาเพื่อศึกษาต้นทุนการผลิตและเพิ่มมูลค่าให้กับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การจัดทำข้อมูลสินค้าตลอดห่วงโซ่อุปทาน และการจัดการอุปทานสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับการใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลให้ครอบคลุมในมิติต่าง ๆ ในด้านการผลิต ความต้องการใช้ เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจการผลิตสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และเชื่อมโยงข้อมูลด้านการผลิตและการตลาด รวมถึงใช้ประโยชน์จากตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า รวมทั้งการสร้างเครือข่ายทางการค้าระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้ เพื่อให้กลไกตลาดทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ส่งผลกระทบต่อราคาและภาระงบประมาณในการเข้าไปแทรกแซงตลาด และการบริหารสินค้าคงคลัง เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างผลผลิตกับความต้องการใช้

5) อ้อย

- ด้านการตลาดน้ำตาลภายในประเทศ ให้รัฐเลิกควบคุมราคาน้ำตาลและหันมาควบคุมปริมาณแทน เมื่อรัฐเลิกควบคุมราคาก็จะไม่มีปัญหาเรื่องน้ำตาลหายไปจากตลาดอีกต่อไป และถ้ารัฐควบคุมให้มีปริมาณน้ำตาลเพียงพอสำหรับการบริโภคและอุตสาหกรรมในประเทศ ราคาน้ำตาลภายในประเทศก็จะไม่สูงกว่าที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเสนอให้รัฐอนุญาตให้นำเข้าน้ำตาลทรายโดยเสรี เพื่อป้องกันปริมาณราคาน้ำตาลที่สูงเกินควร (แต่ในสถานการณ์ปกติที่ไม่มีพฤติกรรมการตั้งราคาแบบผูกขาดนั้น มาตรการนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อ เพราะจะไม่คุ้มที่จะนำเข้าน้ำตาลจากต่างประเทศเข้ามาแข่ง)

- ด้านการรักษาเสถียรภาพราคา

- ใช้สูตรกำหนดราคาอ้อยราคาเดียวเท่ากันทั่วประเทศ โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพมาตรฐานสำหรับทุกโรงงาน และราคาอ้อยคิดตามความหวาน (CCS) ล้วนๆ

○ ยึดตัวเลขส่วนแบ่งเดิมคือ 70:30 แต่ปรับวิธีการคำนวณที่ทำให้ชาวไร่ได้ส่วนแบ่งเพิ่มขึ้น โดยคำนวณรายรับจากน้ำตาลทรายดิบและน้ำตาลทรายขาวอย่างละครึ่ง และคิดมูลค่าของกากน้ำตาล (โมลาส) เพิ่มอีกร้อยละ 8 ของราคาน้ำตาล

○ กำหนดกติกาการเก็บเงินเข้าและจ่ายเงินออกจากกองทุนอ้อยและน้ำตาล เพื่อให้สามารถทำหน้าที่รักษาเสถียรภาพได้จริง เปลี่ยนกติกาการกำหนดราคาอ้อยขั้นต้นและขั้นสุดท้าย รวมทั้งกติกาการเก็บเงินเข้ากองทุนฯ ทั้งจากชาวไร่และโรงงาน เพื่อให้มีหลักประกันว่าในปีที่น้ำตาลราคาดีจะมีการเก็บเงินเข้ากองทุนเพื่อรักษาเสถียรภาพ ไม่ใช่ต้องใช้วิธีไปกู้เงินทุกครั้งที่ต้องใช้เงินดังเช่นที่ผ่านมา

- ด้านองค์กรและกฎหมาย ปรับองค์กรให้สอดคล้อง ดังนี้

○ ในระดับกรรมการ โอนอำนาจของคณะกรรมการอ้อยไปให้คณะกรรมการบริหาร (เนื่องจากไม่มีนโยบายจำกัดการปลูกอ้อยดังเช่นในอดีต) และให้คณะกรรมการน้ำตาลทรายทำหน้าที่กำหนดโควตาน้ำตาลภายในประเทศทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของระบบใหม่ คือ ลดการควบคุมและเพิ่มความคล่องตัว

○ บริษัทอ้อยและน้ำตาลไทย (อนท.) ทำราคาน้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์เพิ่มอีกปีละ 4 แสนตัน

○ บทบาทของกระทรวงพาณิชย์ ให้เลิกควบคุมราคาแต่หันมาดูแลไม่ให้เกิดการผูกขาดหรือฮั้วราคาของกลุ่มผู้ผลิต

○ กองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย แยกบัญชีเป็นกองทุนย่อยสำหรับรักษาเสถียรภาพโดยเฉพาะ โดยห้ามนำเงินส่วนนี้ไปใช้อย่างอื่น

○ ตั้งสถาบันวิจัยอ้อยน้ำตาล และผลิตภัณฑ์ต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาของอุตสาหกรรมที่ยั่งยืน

○ ศูนย์บริหารการผลิตการจำหน่ายและการขนย้ายน้ำตาลทราย พัฒนาระบบการวัดค่าความหวานของอ้อย (ค่า CCS) ให้เป็นที่น่าเชื่อถือมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปพร้อมแล้ว ข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปเศรษฐกิจ ด้านระบบการเกษตรที่ยั่งยืน เพื่อการแก้ปัญหาการค้าผลผลิตพืชเศรษฐกิจตกต่ำนั้น ควรจะพิจารณาในสองแนวทาง ได้แก่

1) แนวทางการเพิ่มผลิตภาพผลผลิตให้สูงขึ้น เป็นยุทธศาสตร์หลักในการส่งเสริมการเกษตรของประเทศที่ได้ดำเนินการกันมาตลอด และจำเป็นต้องพัฒนาการดำเนินการกันต่อไป

2) แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) ประกอบด้วย **หนึ่ง** (Area) จัดพื้นที่ที่เหมาะสม **สอง** (Commodity) จัดสินค้าให้เหมาะสมกับพื้นที่ และ **สาม** (Farmer) เกษตรกรหรือคนเป็นผู้ผลิตสินค้าต้องสามารถทำได้ กลยุทธ์ของ Zoning คือ การขับเคลื่อนต้องเกิดขึ้นที่ระดับพื้นที่ และเกิดผลสำเร็จในภาพรวมของประเทศ การพัฒนาในแต่ละพื้นที่จึงไม่สามารถใช้รูปแบบวิธีการเหมือนกันได้ หน่วยงานในพื้นที่และคณะกรรมการระดับจังหวัดจะต้องกำหนดมาตรการ โครงการ และกิจกรรม ในการพัฒนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่และสินค้า โดยคำนึงถึงข้อมูลข้อเท็จจริงจากปัจจัยทั้ง 3 ด้านที่ดำเนินการสำรวจ รวบรวม ตรวจสอบข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาแล้วเป็นสำคัญ

บรรณานุกรม

- กรมการค้าภายใน สำนักส่งเสริมการค้าข้าวและพืชไร่. (กรกฎาคม 2556). **ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์**. สืบค้น 26 สิงหาคม 2557 จาก http://agri.dit.go.th/web_dit_sec5/admin/uploadfiles/multi_files/ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์%20มีย56.pdf
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2557). **คู่มือการบริหารจัดการผลิตสินค้าเกษตรตามแนวทางการบริหารจัดการ พื้นที่เกษตรกรรม (Zoning)**. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- การแก้ไขปัญหาหายางพาราไทยอย่างถึงราก. (2 กรกฎาคม 2557). สืบค้น 3 กันยายน 2557 จาก <http://www.manager.co.th/daily/ViewNews.aspx?NewsID=9570000074406>
- “คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 116/2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์สินค้าเกษตรเป็นรายพืชเศรษฐกิจ 4 สินค้า (Roadmap) คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน และอ้อย” (29 สิงหาคม 2557). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 131 ตอนพิเศษ 163 ง.
- นิพนธ์ พัวพงศกร, เณศรา สุขพานิช, และ นิภา ศรีอนันต์. (2550). **อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง : แนวโน้มตลาดและการแทรกแซงของรัฐ**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- แนวทางแก้ไขปัญหาหายางพาราตกต่ำ**. (11 ตุลาคม 2556). สืบค้น 27 สิงหาคม 2557 จาก <http://www.dailynews.co.th/Content/agriculture/187873>
- บัญชา สมบูรณ์สุข, ประวัติ เวทย์ประสิทธิ์, ทวีศักดิ์ นิยมบัณฑิต, อาชีชัน แกสมาน, และ พิระพงศ์ ทีฆสกุล. (2556). **แนวทางแก้ไขปัญหาหายางพาราตกต่ำ**. สืบค้น 29 สิงหาคม 2557 จาก http://www.psu.ac.th/sites/files/n6062_doc130906.pdf
- เรื่องมัน มัน ปัญหาและทางออกของมันสำปะหลัง**. (15 ตุลาคม 2556). สืบค้น 10 กันยายน 2557 จาก <http://www.nettathai.org.html>
- วิโรจน์ ณ ระนอง, ศิริกัญญา ตันสกุล และ ธนัมพร ฉันทพรม. (2555). **การศึกษาเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลของไทย(บทสรุปผู้บริหาร)**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2555). **ธุรกิจปาล์มน้ำมันหลังก้าวเข้าสู่ AEC**. สืบค้น 4 กันยายน 2557 จาก <http://www.ksmcare.com/Article/82/28155>
- _____. (2556). **ส่งออกมันสำปะหลังไทยปี 2556 แนวโน้มสดใสขึ้น**. สืบค้น 8 กันยายน 2557 จาก <http://www.kasikornresearch.com/th/k-econanalysis/pages/viewsummary.aspx.docid=30428>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2555). **สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตข้าวโพดไทยกับความมั่นคงด้านอาหารสัตว์** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัทเท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร คณะอนุกรรมการเตรียมความพร้อมภาคการเกษตรสู่ประชาคมอาเซียน. (2556). **โอกาสสินค้าเกษตรไทยสู่ประชาคมอาเซียน**. สืบค้น 1 กันยายน 2557 จาก <http://www.oae.go.th/download/journal/Thailandto%20ASEAN.pdf>

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2556). **สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม ปี 2557**. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.

สุดใจ สุนาสวน, ยรรยง สมบัติวิชาธร, สิริมา ธนพงศ์พิพัฒน์, คนางค์ ดวงมณี, และ เสาวณิต วรดิษฐ์. (2554). **รายงานผลการศึกษาลินค้าเกษตรประเภทมันสำปะหลัง**. สืบค้น 9 กันยายน 2557 จาก <http://www.thailandtapiocastarch.net/download/download-th-50.pdf>

เสนอทางออกแก้ราคาขยงตกต่ำหยุดกรี๊ด 6 เดือน. (25 สิงหาคม 2557). สืบค้น 2 กันยายน 2557 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/business/business/20140825/600749>